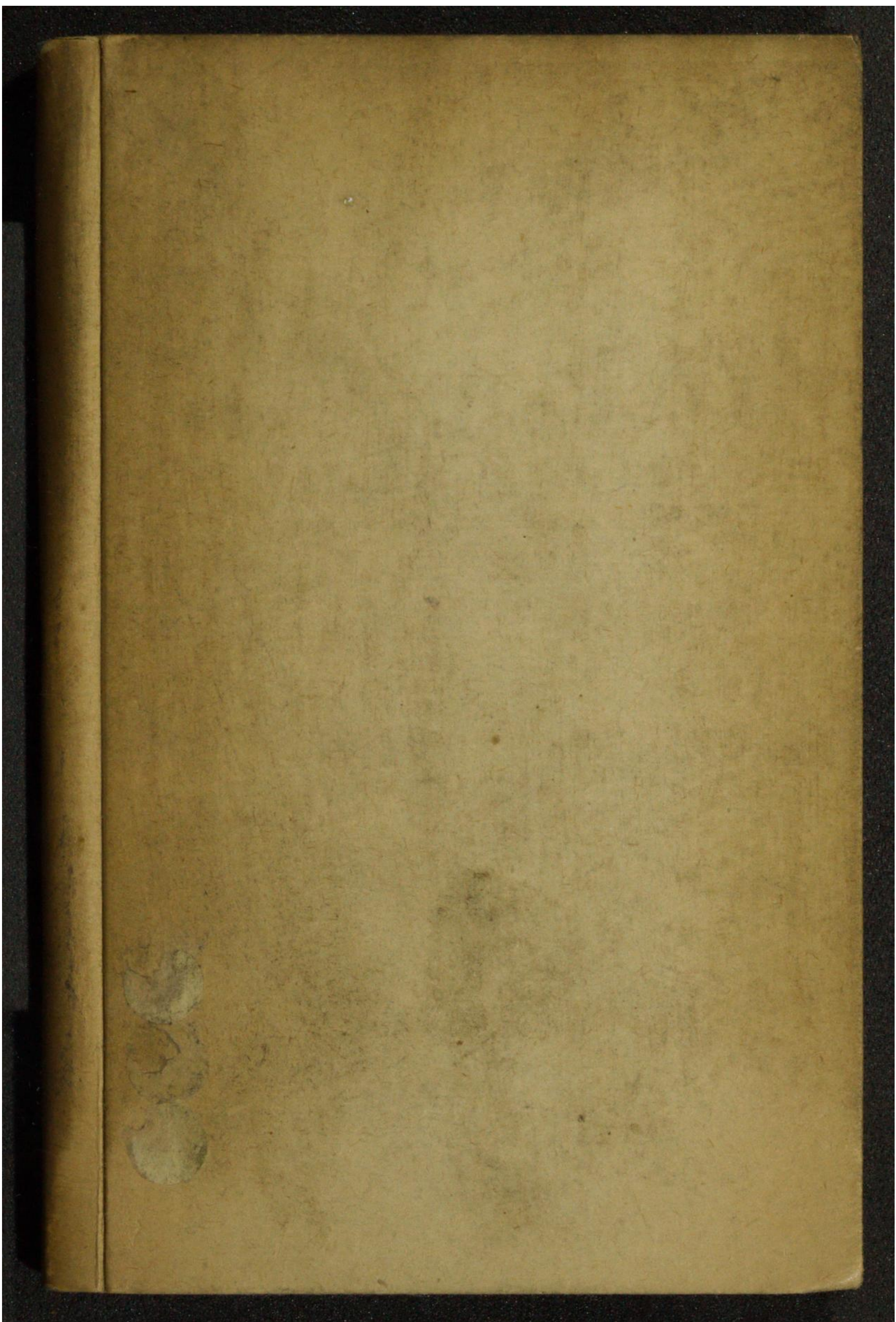

71009

DE LAPIDE PHILOSOPHORVM,

TRACTATVS DVODECIM,

è naturæ fonte, & Manuali experientia deprompti.

Author sum, qui

DIVI LESCHI GENVS AMO.

Michaël Sendivogius est auctor

Michaël Sendivogius

FRANCOFVRTI,

Typis Ioannis Bringeri, Sumptibus AnthonI HummI.

M. DC. XI.

Præfatio ad Lectorem.

OMNIBVS, CHYMICÆ ARTIS INQVISITORIBVS, GENVINIS VIdelicet Hermetis filiis, Autor salutem, & benedictionem à Deo precatur.

CVM *mecum perpenderem, candide Lector, multos adulterinos libros, falsaque, vt vocant, Archymistarum recepta, impostorum fraude & auaritia composita, in quib. ne scintilla quidem veritatis elucet, inter naturalium, occultarumque Artium Indagatores versari, quibus & quam plurimi decepti sunt, & adhuc decipiuntur, nihil me vtilius facturum existimaui, quam si Talentum à patre Luminum mihi concreditum, cum filijs & hæredibus scientiæ commune haberem, vt & posteri animaduerterent, non solũ prioribus seculis, verum etiam hoc nostro, singula-*

rem illam DEI *benedictionem Philosophicam, quibusdam hominib. non fuisse denegatam. Nomen meum, certis de causis publicare, non consultum visum est, dum non mihi laudem quæro sed Philosophiæ amatoribus prodesse studeo: Ideo vanam gloriæ cupiditatem relinquo illis, qui malunt* videri *quam* esse. *Quæ hîc in veritatis philosophicæ indubitatæ attestationē scribo, paucis comprehensa, à Manuali experientia mihi ab Altissimo concessa, deprompta sunt, vt ij, qui in hac laudatissima scientia, prima & realia posuerunt fundamenta, hac cohortatione pulcherrimarum rerum exercitationem non deserant, & sic à scelerata Fumivendulorum turba, cui dulce est decipere, tuti sint. Non sunt somnia, vt ignarum vulgus loquitur, nec inania otiosorum hominum commenta, vt stulti & insipientes, qui artem rident. Veritas est ipsissima Philosophica, quam vt veritatis amator, in veritatis Chymicæ immerito proclamatæ subsidium & confirmationem, occultare, aut silentio inuoluere, non debui nec potui: quamuis hisce malignis temporibus (vbi virtus & vitium æquiparantur) propter seculi indignitatem, hominumque ingratitudinem & infidelitatem (ne quid de*

Philo-

Philosophorum maledictionibus loquar) in publicum prodire maximopere pertimescat. Possem adducere Chymicæ huius veritatis testes, autores videlicet grauissimos, iuxta vnanimem venerandæ Antiquitatis in tot diuersis nationibus consensum: At, quæ experimento oculari videntur, probatione non indigent. Viderunt illam sine veste Dianam, Hisce elapsis annis (sciens loquor) multi & supremæ & infimæ sortis homines: Et licet reperiantur quidam maleferiati, qui aut ex inuidia, aut malitia, aut metu detectionis inposturarum suarum, clamitent auro suam animam posse extrahi, & pomposa ac vana ostentationis delusione alieno reddi corpori, non sine temporis, laborum, ac sumptuum iactura & detrimento: sciant procerto Hermetis filii eiusmodi animarum, vt loquuntur, siue ab auro siue à Luna (quacunque viam vulgari Alchymistica) extractionem, meram esse persuasionem, quod quidem à multis non creditur, sed tandem per experientiam vnicam & solam veritatis Magistram, cum damno verificatur. Econtra qui (viâ Philosophicâ) hoc sine fraude & fuco præstare possit, vt vel minimum Metallum, siue cum lucro, siue sine lucro realiter colore

Solis vel Lunæ (in omnibus Examinibus requisitis permanente) tingat: Illum iure affirmare possum, habere fores naturæ apertas ad vlteriora, & altiora arcana inuestiganda & cum Dei benedictione acquirenda. Porro præsentes hos Tractatus, mea experientia conscriptos, scientiæ filijs offero, vt dum omni cogitatione, motuque animi in naturæ occultis operationibus inquirendis, versentur inde rerum veritatem, ipsamque naturam perspiciant, & cognoscant: In qua Re sola totius sanctissimæ artis philosophicæ perfectio consistit, modo via Regia, quam natura in omnibus operationibus præscribit, progrediantur. Ideo hic Candidum Lectorem admonitum velim, vt scripta mea, non tam ex verborum cortice, quam è naturæ viribus intelligat, ne postea tempus, Laborem, & sumptum frustra expensum deploret: Consideret Sophorum hanc esse scientiam, non imperitorum: Et longe alium esse Philosophorum sensum, quam vt eum percipiant, vel Thrasones gloriosi, vel Literati irrisores, aut contra conscientiam vitiosi (qui dum virtutibus emergere non possunt, sceleribus & honestorum virorum calumniis id moliuntur.) vel imperiti circumforanei, qui suis dealbationibus

nibus

nibus & Rubefactionibus, cum indignissima laudatissimæ scientiæ Chymicæ diffamatione, vniuersum fere mundum deceperunt. Huius farinæ Homines, sanctissima illa scientia nunquam in penetralia sua intromittet. DEI enim donum est. Siquidem ad eam, non nisi sola DEI intellectum illuminantis gratia, per patientem & Religiosam humilitatem perueniri possit, aut per ocularem experti Præceptoris demonstrationem: quapropter à DEO alienos merito à secretis suis procul abigit. Quod reliquum est, filios artis vnice rogo, vt meum bene de ipsis merendi studium, animo grato accipiant, & cum OCCVLTVM fecerint MANIFESTVM, atque Dei nutu, constanti labore in optatum portum philosophicum appulerint, philosophico more omnes indignos ab hac arte excludant amorisq́ erga proximum egenum in timore DEI, postposita vana ostentatione, memores, Optimo ter Maximo pro speciali hoc munere, sine abusu, in tacito & pię gaudenti sinu, sempiternas gratitudinis laudes decantent.

Simplicitas veritatis sigillum.

EPIGRAMMA.

In

VERE AVREOS DE LAPIDE PHILOSOPHORVM tractatus Anonymi Leschi.

Svnt multi, lapidis nostri queîs fabrica sordet;
Hi sordent merito, maxime Lesche, tibi.
Maxime Lesche placet tibi triga: Deus, natura, Ars.
Triga tibi hæc placeat, maxime Lesche, diu.
Perge mari vxorem coniungere, soluere iunctos
Perge. Deus foueat cœpta secunda diu!
Perge malos chymicos conuellere, perge docere:
Vt ne dilapident omnia pro lapide.

Iohan-Henricus Alstedius, Professor Philosophus f. Francofurti, ad Mœnum, anno 1611. feriis Paschalibus.

DE

Duodecim Tractatus,

DE LAPIDE PHILOSOPHORVM.

Authore me, qui

DIVI LESCHI GENVS AMO,

TRACTATVS I.

De natura, quidnam ea sit, & quales eius debeant esse Scrutatores.

VLTI sapientes, doctissimique viri, ante complura secula, imo Hermete teste, ante diluuium, multa scripserunt de conficiendo lapide Philosophorum, & tot nobis reliquerunt scripta, vt nisi natura in dies operaretur credibilia nobis, vix iam aliquis verum existimaret esse NATVRAM, quia superioribus seculis non tot inuentores rerum fuerunt: Nec etiam antecessores nostri, aliud quicquam considerarunt præter naturam ipsam, & naturæ possibilitatem:

Et quamuis illi in ſimplici tantum naturæ via manſerit, ea tamen inuenerunt, quæ nos nunc in tot rebus verſantes, vix noſtris ingeniis potuiſſemus imaginari: hoc fit, quia nobis natura, & generatio rerum in orbe iam vilis ſimplexque videtur: Et ideo ingenia noſtra, non ad res cognitas, ſed ad talia, quæ non, vel vix fieri poſſunt intendimus: quapropter ita etiam nobis ſuccedit, facilius excogitare res ſubtiles, & quas ipſi Philoſophi neſcirent, imaginari poſſumus, quam ad verum naturæ curſum, & Philoſophorum ſenſum peruenire: Et ſic natura hominum comparata eſt, vt ea quæ ſcit, negligat, alia ſemper quærat, multo magis ingenia humana, quibus natura ſubdita eſt: Exempli gratia, vides quemlibet Artificem, cum iam ad ſummam artificii ſui perfectionem peruenerit, alia quærit, aut eo abutitur, aut plane deſinit: Ita etiam generoſa natura, ſemper agit, vſque in ipſum Iliadum, hoc eſt, Terminum vltimum, poſtea ceſſat: Nam indita eſt naturæ promiſſio quædam ab initio, vt percurſum integrum poſſit ad meliora venire, & requiem habere plenariam, ad quam omni conatu, tendit, & gaudet ſuo fine, non aliter, vt Formica ſenio, cui in ſenectute natura creat alas: ita nimirum & noſtra ingenia, eouſque progreſſa ſunt, præſertim in Arte Philoſophica, ſeu Lapidis praxi, vt iam fere in ipſum Iliadum per-

perueneri mus. Nam ars Chymiæ eiuſmodi ſubtilitates nunc inuenit vt vix maiores poſſint reperiri & eatenus differt à veterum Philoſophorum Arte, prout Faber Horologiorum, à ſimplici Fabro ferrario: Et licet ambo tractent ferrum, nilominus neuter ſciret alterius labores, quamuis ambo ſint in ſua arte Magiſtri. Si hodie reuiuiſceret ipſe Philoſophorum Pater Hermes, & ſubtilis ingenii Geber; cum profundiſſimo RAYMVNDO LVLLIO, non pro Philoſophis ſed potius pro Diſcipulis à noſtris Chymiſtis haberentur: Neſcirent tot hodie vſitatas diſtillationes, tot circulationes, tot Calcinationes, & tot alia innumerabilia Artiſtarum opera, quæ ex illorum ſcriptis huius ſeculi homines inuenerunt & excogitarunt. Vnicum tantum nobis deeſt, vt id ſciamus, quod ipſi fecerunt, Lapidem videlicet Philoſophorum ſeu Tincturam Phyſicam: Nos dum illam quærimus, alia inuenimus, & niſi ita vſitata eſſet procreatio humana, & natura in eo ſuum ius teneret, iam vix non deuiaremus. Sed vt reuertar ad propoſitum: Promiſi in hoc primo Tractatu naturam explicare, ne nos à ſimplici via vera, vana deflectat imaginatio. NATVRAM igitur dico, vnam, veram, ſimplicem, integram in ſuo eſſe, quam Deus ante ſecula fecit, & ſpiritum ei incluſit: Scito autem naturæ terminum eſſe Deũ, qui & naturæ principium eſt, ſiquidem nullũ finitur initiũ niſi in eo, in quo incipit.

Di-

Dixi vnicam eſſe tantum, per quam Deus omnia facit, non quod Deus ſine illa operari neſciret, (ſiquidem ipſe naturam fecit, & omnipotens eſt) ſed ita ſibi placuit, & fecit: Res omnes ex illa natura vnica proueniunt, nec eſt in orbe aliquid extra naturam: Et quamuis aliquãdo abortus fiant, hoc non eſt naturæ, ſed vel Artificis vel loci vitium. Natura hæc diuiſa eſt in loca quatuor, in quibus hæc omnia operatur, quæ apparent, & in vmbra ſunt, ſiquidem res potius in vmbra ſunt, quam vt vere appareant: Mutatur in mare & fœmina, & Mercurio aſſimilatur, quia ſe iũgit variis locis, & ſecundum terræ loca bona vel mala res producit, licet non ſint loca mala in terra, pro vt nobis videtur: Qualitates autem ſunt tantum quatuor, & hæ omnibus inſunt rebus, neq; concordant, ſemper vna excedit aliam: Natura autem non eſt viſibilis, licet viſibiliter agat, nam eſt ſpiritus volatilis, qui in corporibus ſuum agit officium, locum & ſedem ſuam habet in voluntate diuina, nobis hoc loco ad nil aliud ipſa prodeſt, niſi vt eius loca ſciamus, quæ ſint ipſi conuenientiora vel propinquiora, hoc eſt, vt ſciamus, coniungere rem rei, ſecundum naturam, ne miſceatur lignum homini, aut Bos vel Animal Metallo, ſed quodlibet agat in ſuum ſimile, & tunc etiam natura ſuum præſtabit officium. Locus naturæ non eſt alius, quam vt ſupra dictum, in velle DEI. Scrutatores naturæ, tales eſſe debent,

bent, qualis est ipsa natura, veraces, simplices, patientes, constantes, &c. & quod maximum, pii, Deum timentes, proximo non nocentes: Postea diligenter considerent, num propositum suum cum natura concordet, an sit possibile; ab exemplis discant apparentibus, ex quibus videlicet rebus quid fiat, quomodo, & in quali vase natura operetur: Nam si tu simpliciter vis aliquid facere, sicuti ipsa facit natura, sequere naturam: Sin vero præstantius quid moliris, quam Natura, id animaduerte in quo & per quid melioratur, & semper in suo id fiet simili: Exempli gratia, si cupis metallum (quæ est nostra intentio) vlterius quam natura fecit, in virtute promouere, naturam accipere oportet Metallicam, & hoc in mare & fœmina, alias nil efficies. Si enim intendis ex herbis creare Metallum, laborabis inuanum, sicuti etiam ex Cane vel Bestia lignum produces.

TRACTATVS II.

De operatione naturæ in nostro proposito & Spermate.

NAturam iam dixi esse veram, vnicam, vbique apparentem, continuam, quæ cognoscitur ex rebus productis, lignis videlicet, herbis, &c. Dixi etiam Scrutatorem naturæ esse oportere

re

re veracem, ſimplicem, patientem, conſtantem vnicæ ſaltem rei animum applicantem, &c. Nunc de naturæ actu incipiendum: Sicuti natura in Dei velle eſt, & Deus creauit illam, vel impoſuit omni imaginationi, ita natura fecit ſibi ſemen, hoc eſt, velle ſuum in Elementis: Illa eſt quidem vna, & tamen res profert diuerſas, ſed nil operatur ſine Spermate, quicquid Sperma vult operatur natura, nam eſt inſtar Artificis alicuius inſtrumentum. Sperma igitur vniuſcuiuſque rei melius & vtilius eſt Artifici, quam natura ipſa: Nam è natura ſine Spermate efficies tantum, quantum ſine igne, auro vel argento Aurifaber, aut ſine grano & ſemine Agricola. Habito Spermate, natura præſto aderit, ſiue ad malum, ſiue ad bonum. Operatur illa in Spermate, vt Deus in libero hominis arbitrio, & hoc eſt magnum Miraculum, quod natura obedit Spermati, non coacta ſed propria ſponte, ſicuti & Deus omnia concedit, quæ Homo vult, non coactus ſed ex proprio velle: Ideo Homini liberum dedit arbitrium, ſiue ad malum ſiue ad bonum. Sperma igitur eſt Elixir cuiuſque rei, vel quinta eſſentia, ſeu perfectiſſima rei decoctio, & digeſtio, vel Sulphuris Balſamum, quod idem eſt, quod Humidum Radicale in Metallis: Magnus quidem hic de hoc Spermate poſſet inſtitui ſermo, ſed nos tantum ad propoſitum in arte Chymica tendimus: Quatuor Elementa generant

rant Sperma, voluntate Dei & imaginatione naturæ: Quemadmodum enim viri Sperma habet centrum, seu vas sui seminis in renibus, ita quatuor Elementa motu indesinenti (quodlibet secundum suam qualitatem) proiiciunt Sperma in terræ centrum vbi digeritur & permotum emittitur foras: centrum vero terræ, est quidam locus vacuus, vbi nil quiescere potest: In centrum (vt ita loquar) seu centri marginem & circumferentiam, quatuor Elementa suas proiiciunt qualitates, sicuti vir suum emittit semen in vterum mulieris, in quo nil manet de Semine, sed postquam debitam Matrix accipit portionem, cæterum eiicit foras: Similiter in centro terræ accidit, vt vis Magnetica partis alicuius loci rem ad se attrahat, conuenientem sibi ad pariendum aliquid, cæterum eiicitur foras in lapides & alia excrementa: Nam omnes res ex eo fonte habent originem nec quicquam in toto mundo nascitur, nisi per hunc fontem. Exempli gratia, Habeatur in aliqua mensa plana vasculum Aquæ, quod locetur in Mensæ medium, & circumcirca ponantur res variæ, & colores varii, item Sal, &c. quodq; separatim: effundatur postea Aqua in medium, videbis illam Aquam hinc inde diffluere, & dum riuulus vnus attinget colorem rubeum, rubefiet ab illo, si ad salem, salis saporem mutuabitur, & sic de cæteris. Aqua enim loca non mutat, sed locorum diuersitas mutat Aquam. Simili modo è cētro terræ

Semen

Semen vel Sperma à quatuor Elementis in centrum proiectum ad varia loca transit, & secundum loci naturam naturatur res, si peruenit ad locum terræ & Aquæ purum, fit res pura. Semen & Sperma omnium rerum est vnicum, & tamen varias res generat, vti è sequenti apparet exemplo: Viri Semen, est semen nobile, & saltem ad generationem hominis est creatura: nilominus, si vir abutatur eo, quod est in eius libero arbitrio, nascitur abortus: Nam, si contra grauissimas Dei inhibitiones vir iniret vaccam, aut aliam bestiam, facile conciperet bestia viri semen, quia natura non est nisi vna, & tunc non nasceretur Homo, sed bestia & abortus, siquidem locum non inuenit semen sibi competentem: Tali inhumana & detestanda commixtione virorum cum bestiis variæ bestiæ producerentur hominibus similes. Ita enim fit, si Sperma intrat centrum, nascitur, quod inde nasci debebat, sed cum iam in locum venit, & concipit, non amplius mutat formam: Verum dum adhuc in centro Sperma est, æque facile ex illo spermate produci potest arbor, quam Metallum, tam cito herba quam lapis, & vnus pretiosior altero, secundum puritatem vel impuritatem loci: Sed quomodo Elementa Sperma generent, nunc nobis dicendum est, & hoc modo fit: Elementa sunt quatuor duo sunt grauia, & duo sunt leuia, duo sicca, duo humida: sed vnum maxime siccum, & alterum maxime

xime

xime humidum, sunt masculina & fœminina, &c. Horum quodlibet per se est promptissimum ad producendum res sibi similes in Sphæra sua, & ita voluit Altissimus: Hæc quatuor non quiescunt, sed semper inuicem agunt, & quodlibet per se emittit suum subtile, ac in centro conueniunt. In centro vero est Archæus, naturæ seruus, qui ea Spermata miscendo eiicit foras. Quomodo autem id fiat, in Epilogo horum duodecim Tractatuum copiosius videre est.

TRACTATVS III.

De vera prima Metallorum materia.

PRima Metallorum materia duplex est, sed vna sine altera Metallum non creat: Prima & principalis est humidum aëris caliditate mixtum, hanc Philosophi Mercurium nominarunt, qui radiis Solis & Lunæ gubernatur in mari Philosophico: Secunda est terræ caliditas sicca, quam vocarunt Sulphur: Sed quia omnes veri Philosophi hanc maxime occultauerunt, nos paulo lucidius illam explicabimus, pondus præsertim, quo ignorato, omnia destruuntur: Inde fit vt multi ex re bona producant abortus: sunt enim qui totum corpus pro materia seu semine vel Spermate sumunt, alii frustum, & hi omnes à recto declinant tramite. Exempli gratia, si quis viri pedem, & mu-

lieris acciperet manum & vellet ex hac commi-
ſtione creare hominem, non eſſet poſſibile. Eſt
enim in quolibet corpore centrũ, & locus vel ſe-
minis ſeu Spermatis punctum, & ſemper 8200.
pars etiam in ipſo grano Tritici: Et hoc aliter
eſſe non poteſt: Nam non totum granum vel
corpus vertitur in ſemen, ſed tantum eſt in cor-
pore ſcintilla aliqua neceſſaria, quæ à ſuo corpore
cuſtoditur, ab omni exceſſiuo calore & frigore,
&c. Si habes aures & ſenſus, hic animaduerte
& ſecurus eris, non tantum ab illis qui locum
Spermatis ignorant, totumque granum in ſemen
reducere nituntur, verum etiam ab his omnibus,
qui in ſolutione Metallorum verſantur vana, &
Metalla per totum ſoluere volunt, vt poſtea ex il-
lorum commixtione mutua, nouum creent Me-
tallum. At hi ſi naturæ proceſſum conſiderarent,
viderent rem ſe habere longe aliter. Nam nul-
lum Metallum eſt tam purum, quod non ha-
beat & ſuas impuritates, vnum tamen altero
pauciores vel plures: ſed tu amice lector, pri-
mum obſeruabis naturæ punctum, vt ſupra di-
ctum & ſatis habes: ſed hanc tibi habeto caute-
lam, ne in Metallis vulgi illud quæras punctum,
in quibus non eſt: Nam hæc Metalla, præſertim
aurum vulgi mortua ſunt, ſed noſtra ſunt viua,
ſpiritum habentia, quæ omnino ſumenda ſunt:
Scito enim Metallorum vitam eſſe ignem, dum
adhuc in ſuis mineris ſunt, & mortem etiam ignẽ,
fuſio-

pag 20. tract de

fusionis videlicet. Prima vero Metallorum materia est humiditas quædam mixta aere calido, & est in forma aquæ pinguis adhærentis vnicuiq; rei puræ vel impuræ, in vno loco tamē abundantius quam in altero, quod fit quia terra est in vno loco magis aperta & porosa, vim attractiuam habens quam in altero: Prouenit aliquando per se in lucem, induta veste aliqua, præsertim in locis, vbi non habet adhærere alicui, cognoscitur ita, quia res omnis ex tribus principiis est composita: In materia vero Metallorum vnica tantum sine coniunctione, excepta veste, vel eius vmbra scilicet Sulphure, &c.

TRACTATVS IIII.

Quomodo Metalla in terræ visceribus generantur.

PRoducuntur Metalla hoc modo, postquam quatuor Elementa virtutes suas proiiciunt in terræ centrum, Archæus distillando sublimat calore motus perpetui in terræ superficiē: Est enim terra porosa, & ventus stillando per poros terræ resoluitur in aquam, ex qua res nascuntur omnes: sciant ergo doctrinæ filii sperma Metallorum diuersum non esse à spermate rerum omnium, scilicet vaporem humidum: Ideo frustra quærūt Artistæ Metallorum reductionem in materiā primā, quæ tantum vapor est: Philosophi non talem in-

tellexerunt materiam primam, ſed tantum materiam ſecundam, ſicuti Bernhardus Treuiſanus optime diſputat, quamuis non ita lucide, quia de quatuor Elementis loquitur, nilominus id dicere voluit, & ſolummodo cum filiis locutus eſt. Ego vero vt clarius Theoricam detegerem, omnes hîc præcauere & monere volui vt tot ſolutiones, tot circulationes, tot calcinationes ac reiterationes ſinerent, nam fruſtra id quæritur in re dura, cum per ſe mollis vbique ſit: Non prima ſed ſecunda tantum quæratur Materia, talis nimirum, quæ ſimul ac concepta eſt, in aliam mutari formam non poteſt. At ſi quæras, quomodo Metallum in talem reducatur materiam ſequor in eo Philoſophorum intentionem: Hoc tantum præ cæteris volo, vt filii Artis intelligant ſenſum Scriptorum, non ſyllabas, & vbi natura deſinat, in Metallicis videlicet coram oculis noſtris perfectis corporibus, ibi arti eſſe incipiendum. Sed vt ad propoſitum reuertar, (ſiquidem hic non eſt intentio noſtra de ſolo lapide) agamus nunc de materia Metallorum: Paulo ante dixi, res omnes naſci ex aere liquido vel vapore, quem Elementa perpetuo motu in viſcera terræ ſtillant, hunc poſtquam naturæ Archæus accepit, per poros ſublimat, & vnicuique loco ſua ſagacitate tribuit (ſicuti in præcedentibus retulimus) & ſic locorum varietate res etiam proueniunt, & naſcuntur variæ. Sunt qui opinentur, Saturnum habere aliud

aliud semen, aurum quoque aliud: Et sic consequenter Metalla reliqua, sed vana sunt ista: Vnicum tantum est semen, idem in Saturno, quod in auro inuenitur, idem in Luna, quod in Marte, &c. Sed locus terræ diuersus fuit, si me recte intelligis. Quamuis in Luna natura citius, quam in Sole desierit, & sic de aliis: Quando enim ex terræ centro sublimatur vapor ille, transit per loca vel sicca vel calida: Si igitur transit vapor per loca calida & pura, vbi pinguedo Sulphuris parietibus adhæret, vapor ille, quem Philosophi Mercurium Philosophorum dixerunt, accommodat se, & iungitur illi pinguedini, quam postea secum sublimat, & tunc fit vnctuositas, relicto nomine vaporis, accipit Nomen Pinguedinis, quæ postea veniens sublimando ad loca alia, quæ iam vapor antecedens purgauit, vbi est terra subtilis, pura & humida, implet poros eius & iungitur illi, & sic fit Sol: Si vero pinguedo illa venit ad loca impura, frigida, fit Saturnus: Si vero talis terra pura sit & mixta Sulphuri, fit venus, &c. Quo enim magis depuratus locus est, eo pulchriora reddit Metalla: Nam sciendum est, quod ille vapor continue egreditur ex centro ad superficiem, eundo purgat loca: inde fit quod hodie reperiantur mineræ in locis, vbi ante mille annos nullæ fuerunt: Nam progressu suo semper subtiliat crudum impurum, parum successiue secum trahens: Et hæc est reiteratio, & circulatio naturæ: tam diu sublimatur,

tes nouas producendo, donec locus depuratur optime: Et quo magis depuratur, eo etiam nobiliores res producit. Hyeme vero, cum aer frigidus terram constringit, congelatur etiam ille vnctuosus vapor, qui postea redeunte vere, vna cum terra & Aqua miscetur, & fit Mangnesia trahens ad se sibi similem Mercurium aeris, qui dat vitam omnibus rebus, per radios Solis, Lunæ & Stellarum, & sic gramen, flores & similia profert. Natura enim ne momentum temporis otiatur: Metalla vero sic procreantur, longâ destillatione purgatur terra, postea accessu pinguedinis ea generantur; alio modo non proueniunt, sicuti quorundam Philosophorum scripta sinistre interpretantium, vana opinio est.

TRACTATVS V.

De generatione Lapidum omnis generis.

Lapidis materia est eadem, quæ & aliarum rerum, & secundum locorum puritatem hoc modo nascuntur.

Quando quatuor Elementa suum vaporem stillant in terræ centrum, & Archæus naturæ eundem eiicit & sublimat, hic dum transit per loca porosque terræ, trahit secum omnem terræ impuritatem vsque in superficiem, quem postea congelat aer, nam quod aer creat purus, aer congelat

gelat crudus, quia aer in aerem habet ingressum, & se iungunt inuicem, nam Natura Naturâ lætatur, & sic fiunt Petræ & Montes lapidei, secundum magnos & paruos poros: Et quo maiores terræ pori, eo etiam melius purgatur locus: Dum enim per tale respiraculum maior caliditas, & Aquæ maior quantitas transit, eo citius depuratur terra, & sic postea in eiusmodi locis cõmodius metalla nascuntur; sicuti & ipsa testatur experientia, vt Aurum non alibi, nisi in Montibus quæratur & reperiatur, quod in planitie, nisi raro, fieri nequit: Nam sæpissime talia loca humida sunt, non vapore sed Aqua Elementali, quæ ad se trahit vaporem illum, & ita sese amplectuntur, vt non facile separentur, postea Sol cœli digerens illam, facit argillam pinguem, qua figuli vtuntur: In locis verò vbi est arena grossa, & vapor non habet secum pinguedinem vel Sulphur, herbas & gramen in pratis creat: Sunt & alii lapides preciosi, vt Adamas, Rubinus, Smaragdus, & reliquæ gem̃æ: Generantur omnes hoc modo: Quando vapor naturæ per se sublimatur, sine accessu pinguedinis, Sulphuris, & venit ad locũ Aquæ puræ salis, fiũt Adamãtes, & hoc in locis frigidissimis, ad q̃ non põt peruenire pinguedo illa, qa pinguedo nõ permitteret ista. Sciendum.n.est, ꝙ spiritus Aquæ facilime sublimatur calore facili, sed oleũ seu pinguedo nõ nisi magno eleuatur calore, & in loca calida: Etiãsi.n.ex cẽtro progredia-

tur, leui congelatur frigore, & sic subsistit: vapor vero ad loca debita ascendit, & congelatur in aqua pura in lapides granulatim. Quomodo vero in gemmis colores fiant, sciendum est, illud ratione Sulphuris in hunc modum fieri: Si Sulphuris pinguedo congelatur motu illo perpetuo, postea Spiritus aquæ transeundo digerit & purificat illud vi salis, donec colore digesto rubeo vel albo coloretur, qui color tendens ad meliora cum illo spiritu quia subtiliatus est, tot reiterationibus destillatis eleuatur cum spiritu, spiritus postea habet potentiam intrandi res imperfectas, & sic introducit colorem, qui postea iungitur illi Aquæ tunc partim congelatæ, & sic implet poros eius, & fixatur cum ea fixatione inseparabili: Congelatur enim omnis Aqua calore, si est sine spiritu, congelatur frigore, si habet spiritus: Sed qui scit congelare Aquam calido & spiritum cum ea iungere, certe rem inueniet millesies preciosiorem auro, & omni re. Efficiat igitur, vt separetur spiritus ab Aqua, vt putrescat, & appareat granum, postea reiectis fæcibus reducat spiritum exalto in Aquam, & faciat coniungere simul: illa enim coniunctio, generabit ramum dissimilem formâ parentibus.

TRACTATVS VI.

De secunda materia, & putrefactione rerum.

DIximus de prima materia rerum, & quomodo nascuntur res ex natura siue semine, hoc est, quomodo natura ab Elementis accipit materiam, ex qua generat semen: Nunc vero de semine,& rebus generatis ex semine,sermonem instituemus.

Omnis res habens semen,multiplicatur in eo, sed absque naturæ auxilio non fit: Semen enim nihil aliud est, quam aer cõgelatus in aliquo corpore, seu vapor humidus, & nisi hic resoluatur calido etiam vapore, nullius est vsus.

Sciant ergo inuestigatores artis, quid semen sit, ne quærant rem, quæ non est, & sciant illud esse triplex, quod ex quatuor Elementis productum est: Primum est Minerale, de quo hoc loco sermo est: alterum vegetabile: tertium Animale: Minerale semẽ à Philosophis cognoscitur: vegetabile commune ac vulgare est, vt videmus in fructibus: Animale ex imaginatione cognoscitur: vegetabile nobis ostẽdit, quomodo natura creat illud ex quatuor Elementis; Sciendum enim est, quod Hyems est putrefactionis causa, siquidem spiritus vitales in Arboribus congelat, & quando hi calore Solis, (in quo est vis Magnetica omnis

humiditatis attractiua) resoluuntur, tunc calor naturæ per motum excitatus, pellit ad circumferentiam vaporem aquæ subtilem, qui poros arboris aperit & guttas stillare facit, semper purum ab impuro separando : præcedit tamen interdum purum impurum. Purum dat & congelatur in flores, impurum abit in folia, grossum & spissum, in corticem, arboris cortex manet fixus, folia cadunt frigore vel calore, quando obstruuntur pori eius, flores congelantur in tali calore, qualis est ipsi calor & adfert fructum vel semen: veluti pomum, in quo Sperma est, ex quo non nascitur arbor, sed in illo Spermate est semen vel granum intrinsece, ex quo etiam absque Spermate nascitur arbor : Nam multiplicatio fit non in Spermate, sed in semine : Sic ocu-lariter videmus naturam creare ex quatuor Elementis semen, ne nos in hac frustra occuparemur. Nam quod creatum est, creatore non indiget: Hoc exēpli loco Lectorem admonuisse sufficiat, sed ad propositum minerale redeo. Semen minerale vel metallorum creat natura in visceribus terræ, propterea non creditur, tale semen esse in rerum natura, quia inuisibile est: At nō est mirū ꝙ ignari dubitēt, siquidē id, ꝙ præ oculis est, nō percipiatur ab illis, multo minus istud, ꝙ inuisibiliter absconditū est :Sed verissimū est, ꝙ superius non est, nisi vt istud ꝙ est inferius & vice versa: id ꝙ nascitur supra, nascitur ex eodē fonte, sicuti illud ꝙ in-

infra in terræ viſceribus: Et q̃ prærogatiuã vegetabilia prę metallis habēt, vt Deus illis ſemē inderet, & hæc immerito excluderet? Nōne eiuſdē dignitatis metalla apud Deum cuius & arbores? Hoc pro certo ſtatuatur, nihil ſine ſemine creſcere, vbi enim nullum eſt ſemen, res eſt mortua. Neceſſe eſt ergo vt vel quatuor Elementa creent ſemen, metallorum, vel ea producant ſine ſemine: Si abſque ſemine producuntur, tunc perfecta fieri non poſſunt, ſiquidem res omnis ſine ſemine imperfecta eſt ratione compoſiti: Qui huic indubitatæ veritati fidem non adhibet, non eſt dignus, vt naturæ ſecreta ſcrutetur, nil enim in orbe naſcitur, quod ſemine deſtituatur. Semen metallorum vere & realiter ipſis eſt inditum, Generatio autem eius ita fit. Quatuor elementa in prima operatione naturæ ſtillant per Archæum naturæ, in terræ centrum vaporem aquæ ponderoſum qui eſt Metallorum ſemen, & dicitur Mercurius propter eius fluxibilitatem, & vniuſcuiuſque rei coniunctionem, non propter eſſentiam; aſſimulatur Sulphuri, propter internum calorem, & poſt congelationem eſt humidum radicale.

Et quamuis corpus metallorum ex Mercurio ſit procreatum, quod de Mercurio Philoſophorum intelligi debet, tamen hi non ſunt audiendi, qui putant Mercurium vulgi ſemen eſſe Metallorum, & ita corpus loco ſeminis accipiunt, non conſiderantes, quod & dictus

vulgi Mercurius, suum in se habeat semen. Errores omnium horum, è sequenti patebunt Exemplo. Manifestum est, quod homines habeant semen, in quo multiplicantur: Hominis corpus Mercurius est, sed semen occultum est in corpore, & ratione corporis quantitas in pondere exigua: Qui igitur Hominem generare vult, non Mercurius, qui corpus est, sed semen vapor Aquæ congelatus accipiatur: Sic in regeneratione Metallorum sinistre proceditur â vulgaribus Chymicis: Corpora Metallica soluunt, siue Mercurium, siue Aurum, siue Saturnum, siue Lunam, & corrodunt illa aquis fortibus, & aliis rebus heterogeneis ad veram artem non requisitis, postea coniungunt, & simul cogunt, nescientes, quod ex corpore humano dissecto non generatur homo, quia corruptio corporis, & seminis destructio hoc pacto præcessit: Vnaquęque res in Mare & fœmina multiplicatur, vt in tractatu de duplici materia mentionem feci: Diuisio sexus nil creat vel producit, sed debita illius coniunctio profert nouam formam: semina vel Spermata ergo, non corpora sunt accipienda: ℞. ergò Marem viuum, & Fœminam viuam, hos coniunge simul vt inter se imaginentur sperma, ad procreandum suæ naturæ fructum. Primam enim materiam nemo Mortalium credat se facere posse: Prima materia hominis terra est, & nemo Hominum ex illa Hominem creare potest, solus

Deus,

Deus hoc ſcit:at è materia ſecunda, quæ iam creata eſt, ſi in locum debitum poſita fuerit, facile natura operante generabitur id, cuius formæ ſemen eſt; Artifex hic nil facit, niſi vt ſciat ſubtile â ſpiſſo ſeparare, & in vas imponere debitum: Nam hoc conſiderandum eſt, pro vt res incipitur, ita finitur: Ex vno fiunt duo, ex duobus vnum & non vlterius. Vnus eſt Deus: ex hoc vno Deo filius eſt natus: Vnus dedit duo, duo vnum dederunt ſpiritum ſanctum ab vtroque procedentem, ſic factus eſt mundus & ſic erit filius eius. Conſidera priora quatuor puncta exactiſſime: habes in illis patrem & filium, vltimo S. S. habes quatuor Elementa, habes quatuor luminaria, duo cœleſtia, duo centralia, Nil amplius eſt, fuit, & erit, quam in hac figura patet: ſi deberem omnia myſteria hinc elicienda conſignare, magnum oriretur volumen: redeo ad propoſitum, & tibi dico verum, fili mi, non creatur ex vno vnum, quia hoc ſolius DEI eſt proprium, ſufficiat te poſſe ex duobus creare vnum tibi vtile: Scias ergo Sperma multiplicatiuum eſſe materiam ſecundam, & non primam: Prima enim materia rerum non videtur, occulta eſt in natura vel in Elementis, ſecunda vero interdum filiis doctrinæ apparet.

TRA-

TRACTATVS VII.

De virtute secundæ materiæ.

SEd vt facilius poſſis comprehendere, qualis ſit hæc ſecunda materia, virtutes ex quibus illam cognoſces, deſcribam tibi: ac primum ſcias, quod natura in tria regna diuiſa eſt: Duo ſunt regna, quorum quodlibet per ſe ſtare poteſt, etſi alia duo non eſſent: Eſt regnum minerale, vegetabile, & animale. Minerale per ſe ſubſiſtere poteſt, etſi nullus hominum in mundo eſſet, nec arbor, vel herba: vegetabile itidem, etiamſi nullum metallum nec animal eſſet, per ſe ſtare poteſt, hæc duo ſunt ex vno per vnum creata. Tertium vero ex dictis duobus vitam habet, ſine quibus eſſe non poſſet, & eſt nobilius ac præſtantius, quam duo prædicta, ſicuti etiam poſtremum eſt inter illa, & dominatur eis, quia ſemper in tertio finitur virtus, & in ſecundo multiplicatur. Viden in vegetabili Regno: prima materia eſt herba vel arbor, quam tu creare neſcis, Natura hoc ſolummodo facit: In hoc regno ſecunda Materia eſt ſemen, quod tu vides, in hoc multiplicatur Herba vel Arbor. In regno Animali prima materia eſt beſtia ſeu homo, quem tu creare neſcis, & ſi gloriaris va-

nus

nus es & mendax, natura hoc fecit, & quamuis haberes primam materiam secundum Philosophos, illud sal centrale tamen sine auro multiplicare impossibile tibi foret: semen autem Metallorum, filii tantum doctrinæ nouerunt. In vegetabilibus semina apparent extra, Renes digestionis eius est aer calidus: In animalibus semen apparet intus & extra, renes digestionis eius sunt Renes viri: Aqua in Mineralibus semen est in centro cordis eorum & vitæ: Renes digestionis eius est ignis.

Vegetabilis seminis receptaculum est terra: Animalis seminis receptaculum est matrix fœminæ: Aquæ Mineralis seminis Receptaculum est aer: Et ea sunt seminum receptacula, quæ sunt congelationes corporum: Ea est digestio quæ solutio: Ea putrefactio, quæ destructio. Virtus autem cuiusque seminis est, vnicuique rei in suo regno se coniungere, quia subtile est & nihil aliud quam aer, qui pinguedine in aqua congelatur: cognoscitur ita, quia non miscet se extra suum Regnum naturaliter alicui rei, non soluitur sed congelatur, quia solutione non indiget sed congelatione: Necesse est ergo, vt pori corporum aperiantur, vt emittatur sperma in cuius centro semen iacet, quod aer est, illud quando in matricem venit debitam, congelatur & congelat, quod reperit

pu-

purum vel impurum puro mixtum. Quandiu in corpore semen est, viuit corpus, quando totum consumitur, corpus moritur, omnia autem corpora post emissionem seminis debilitantur: Experientia etiam testatur, homines veneri nimium indulgentes debiliores fieri, vt & arbores nimios fructus ferentes, fieri postea steriles, semen igitur, vt iam multoties repetitum est, res est inusibilis sed Sperma est vsibile, & fere est Anima viuens, non inuenitur in rebus mortuis: Elicitur dupliciter, suauiter & cum violentia sed quia hic de virtute eius saltem sermo est, dico quod nil sine semine nascatur, virtute seminis fiunt omnia, & sciant artis filii in arboribus amputatis frustra semen quæri, quod solummodo in viridibus reperitur.

TRACTATVS VIII.

De arte & quomodo per artem operatur natura in semine.

OMne semen per se nullius momenti est, si non ponatur, vel ab arte vel â natura in matricem debitam, & licet semen, per se nobilius sit omni creatura, tamen matrix eius est vita, quæ facit putrescere Sperma vel granum & puri puncti congelationem causatur, insuper calore corporis sui illud nutrit & crescere facit, & hoc fit in omni-

omnibus supra dictis tribus naturæ regnis: Et fit naturaliter, per menses; annos & tempora. Sagax vero ars illa est, quæ in regno minerali & vegetabili aliquid abreuiare potest; sed non in animali: In minerali solummodo perficit hoc, quod natura non potest, propter aerem crudum, qui sua violentia impleuit poros corporis cuiusque, non in visceribus, sed in superficie terræ, vt antea in præcedentibus capitulis dixi: sed vt facilius intelligatur hoc, adhuc adiungere volui, quod Elementa certanter inter se proiiciunt in centrum terræ, quasi in renes semen suum, centrum vero per motum emittit illud in matricem, Matrices vero sunt innumerabiles, quot loca tot matrices, vna purior altera, & sic in infinitum fere. Scias ergo quod pura matrix purum dabit fœtum in suo simili: Exempli gratia, in animalibus sunt matrices hominum, vaccarum, equorum, canum, &c. sic in minerali & vegetabili sunt Metalla, lapides, salia. Nam salia in hisce duobus regnis sunt consideranda, & loca eorum, secundum magis vel minus.

TRACTATVS IX.

De commixtione Metallorum, vel de eliciendo semine Metallico.

DIximus de natura, de arte, de corpore, & de spermate ac semine: iam ad praxin descenda-

mus, quomodo videlicet Metalla commiſceri debeant, & qualis eorum ſit inter ſe correſpondentia: Scias ergo mulierem non diſcrepare à viro, ex eodem ſemine, & in vna matrice ambo naſcuntur, nihil defuit præter digeſtionem, & vt matrix purior eſſet in ſanguine & ſale: ſic luna ex eodem ſemine cum ſole & eadem matrice: ſed matrix magis habuit de aqua, quam de ſanguine digeſto, ſecundum tempus Lunæ cœleſtis. Vt vero eo facilius tibi imaginari poſſis, quomodo metalla coeant, vt emittant & recipiant ſemen, intuere cœlum & planetarum ſphæras: Vides quod Saturnus ſupremus ſit, cui ſuccedit Iupiter, huic Mars, poſtea Sol, quæ ſequitur Venus, hanc Mercurius, vltimo loco Luna ſtatuitur: Conſidera iam quod planetarum virtutes non aſcendant, ſed deſcendante. Dedit hoc & ipſa experientia, quod ex Venere non fit Mars, ſed ex Marte fit Venus; vtpote vna ſphæra inferior, ſic etiam Iuppiter facile tranſmutatur in Mercurium, quia Iuppiter ſecundus â firmamento, & Mercurius ſecundus â terra, Saturnus primus â cœlo, Luna prima â terra. Sol miſcet ſe omnibus, ſed nunquam per inferiores melioratur. Non autem te lateat, magnam eſſe correſpondentiam, inter Saturnum & Lunam, quorum in medio ſol conſtitutus eſt, ſicuti inter Iouem & Mercurium, in quorum medio Sol etiam conſiſtit. Eodem plane modo inter Martem & Venerem, qui duo

amor descendit, non ascendit.

duo ſolem etiam habent inter medium. Nouerunt Chymiſtæ ferrum in cuprum ſeu Venerem ſinè Sole mutare : Nouerunt etiam è Ioue facere Mercurium : ſunt & aliqui, qui è Saturno conficiunt Lunam:Sed ſi ſcirent his mutationibus Solis adminiſtrare naturam, certe rem omni theſauro inuenirent precioſiorem: propterea dico, non ignorandum eſſe, quæ Metalla inuicem ſint coniungenda,& quorum Natura Naturæ correſpondeat;propterea vnum datur Metallum quod habet potentiam alia conſumendi : Eſt enim fere vt aqua eorum & fere mater : Vnica tantum res, humidum radicale, Solis videlicet & Lunæ reſiſtit ei,& melioratur per illud : ſed vt detegam, Chalybs vocatur, ſi vndecies coit aurum cum eo, emittit ſuum ſemen ,& debilitatur fere ad mortem vſque : concipit Chalybs, & generat filium patre clariorem, poſtea cum ſemen iam nati imponitur in ſuam matricem, purgat illam & facit milleſies aptiorem ad pariendum optimos fructus. Eſt & alius Chalybs, qui aſſimilatur huic, per ſe â natura creatus, qui ſcit ex radiis ſolis mirabli ui & virtute elicere illud, quod tot homines quæſierunt,& operis noſtri principium eſt.

TRA-

TRACTATVS X.

De generatione ſupra naturali filij ſolis.

TRactauimus de rebus, quas natura creat, & quas Deus creauit, vt ſcrutatores artis eo facilius poſſibilitatem naturæ intelligerent, ſed ne diutius differam, modum ac artem conficiendi Lapidis Philoſophorum agredior. Lapis Philoſophorum ſeu tinctura, nil aliud eſt quam aurum in ſupremum gradum digeſtum: Nam aurum vulgi eſt, ſicuti herba ſine ſemine, quando matureſcit producit ſemen: ſic aurum quando matureſcit, dat ſemen ſeu tincturam. Sed quæret aliquis, quare aurum vel aliud Metallum non producat ſemen? ratio redditur talis, quia non poteſt eſſe maturum, propter aeris cruditatem, non habet ſufficientem calorem & contingit in quibuſdam locis, vt reperiatur aurum purum, quod natura voluit perficere, ſed impedita fuit ab aere crudo. Exempli gratia, videmus, quod pomorum Arantiorum arbores, hic quidem creſcant inſtar aliarum arborum: in Italia & alibi, vbi eſt illarum ſolum natiuum, dant & ferunt fructus, quia ſufficientem habet calorem, in his vero frigidioribus locis minime: Vbi enim matureſcere deberent, deſinunt, quia frigore opprimuntur: Et ſic nunquam â natura in hiſce locis habentur earum

earum fructus, licet aliquando iuuetur Natura suauiter & cum ingenio, tunc ars iam perficit, quod natura non potuisset. Idem plane in metallis accidit. Aurum potest dare fructum & semen, in quo se multiplicat industria sagacis artificis, qui scit naturam promouere: sed si absque natura id velit tentare, errabit: Nam non solum in hac arte, sed & in omni re, nihil possumus, quam Naturam iuuare, & hoc non alio medio, quam igne seu calore: sed cum hoc fieri non possit, siquidem in congelato corpore metallico non appareant spiritus, oportet vt prius soluatur corpus, & pori eius apperiantur, quo natura operari possit. Qualis autem illa debeat esse solutio, hic lectorem admonitum velim, duplicem esse solutionem, licet multæ sint aliæ solutiones, at inutiles: Vna tantum est vera naturalis: Secunda est violenta, sub qua alię comprehenduntur omnes. Naturalis eiusmodi est vt pori corporis apperiãtur in Aqua nostra, quo digestum emittatur semen, & matrici suæ imponatur. Aqua vero nostra aqua est cœlestis, non madefaciens manus, non vulgi, sed fere pluialis. Corpus est aurum quod semen dat. Luna nostra est non argentum vulgi, quæ recipit semen auri: Regitur postea igne nostro continuo, per menses septem, & interdum decem, donec aqua nostra consumat tres & relinquat vnum, & hoc in duplo: postea nutritur lacte terræ, vel pinguedine eius, quæ nascitur in

vberibus terræ, & regitur vel conſeruatur â putrefactione ſale naturæ. Et ſic generatur ille infans ſecundæ generationis. Nunc â Theoria ad praxin accedamus.

TRACTATVS XI.

De praxi, & confectione lapidis ſeu tincturæ per artem.

PEr tot capita ſparſa eſt oratio, de rebus per exempla, vt eo facilius intelligatur praxis, quæ fieri debet naturam imitando in hunc modum. ℞. Terræ noſtræ per XI. gradus XI. grana, auri noſtri & non vulgaris granum I. Lunæ noſtræ non vulgaris grana ij, ſed hoc admonitus ſis, ne accipias aurum & argentum vulgi, nam hæc ſunt mortua, accipe noſtra quæ ſunt viua, poſtea pone in ignem noſtrum, & fiet inde liquor ſiccus, primum reſoluetur terra in aqua*, quæ Mercurius Philoſophorum dicitur, & illa aqua reſoluit illa corpora Solis & Lunæ, & conſumit ea, vt non remaneat niſi pars decima cum vna parte, & hoc erit humidum radicale Metallicum: Poſtea ℞. Aquam ſalis nitri de terra noſtra, in qua eſt riuulus & vnda viua, ſi ad genuam foderis foueã: Accipe igitur ex illa aquam, ſed clarã accipe, huic impone illud humidum radicale, & impone igne putrefactionis & generationis, non tali, vt in

prima

prima operatione fecisti, rege omnia magno cum ingenio, donec colores appareant, instar caudæ pauonis, rege digerendo, nec tædeat, donec cessent colores, & vnus per totum appareat color viridis, & sic de cæteris. Et quando videbis in fundo cineres bruni coloris, & aquam fere rubram, aperito vas, madefacito pēnam, inunge ferrū aliquod, si tinget, habeto inprōptu aquam, de qua postea erit sermo, & infunde tantum eius aquæ, quantum aeris intrauit crudi, iterum coquito priori igne donec iterum tingit. Huc vsque pervenit mea experientia, nō plus possum, non plus inveni. Aqua vero illa debet esse menstruum mundi ex sphæra Lunæ, toties rectificatum, quod possit calcimare solem. Hic tibi volui omnia detegere, & si sensum meum, interdum non syllabam intelliges, cuncta reuelaui, præsertim in opere primo & secundo. De igne vero adhuc dicendum restat. Primus ignis seu primę operationis est ignis vnius gradus continuus, qui materiam circumdat: secundus est ignis naturalis, qui materiam degerit & figit: Dico tibi veritatem quod patefeci ignis regimen, si naturam intelligis. De vase adhuc restat loquendū. Vas naturæ esse debet, & sufficiunt duo: primi operis vas rotundum fieri debet: in secundo vero paulo minus vitrum instar Phiolę vel oui. Sed per omnia scito, naturę ignem esse vnicum, quicquid operatur diuersum, locorum distantia efficit. Vas item Naturæ vni-

 cum,

cum, ſed nos propter abreuiationem binis vtimur: Materia vna, ſed ex duabus ſubſtantiis. Si igitur animum intendis ad res creandas, conſidera primum res creatas: has vtpote aduerſantes oculis tuis, ſi non potes aſſequi, multo minus res creandas, quas producere cupis: ſcito enim te nihil creare poſſe, quod ſolius Dei proprium eſt, ſed res occultas in vmbra latentes facere apparentes, & vmbram ab illis tollere, hoc Philoſopho intelligenti â Deo per naturam conceſſum eſt. Conſidera obſecro ſimplicem nobis aquam; Ecquis nuncquam crederet, illum in ſe continere omnia quæ mundus habet, lapides duros, ſalia, aërem, terram, ignem, cum tamen ſimplex per ſe appareat Aqua: quid dicam de terra, quæ in ſe continet aquam, ignem, ſalia, aërem, & per ſe nuda terra videtur. O Mirabilem naturam quæ nouit ex aqua in terra fructus producere mirabiles, & ex aere illis ſuppeditare vitam: Hæc omnia fiunt, & vulgarium hominum oculi iſta non vident, ſed oculi intellectus & imaginationis percipiunt, viſu vero veriſſimo: Oculi enim ſapientum naturam vident aliter, quam oculi communes. Exempli gratia: Oculi vulgi vident Solem eſſe calidum: Oculi vero Philoſophorum èc contra vident Solem potius eſſe frigidum, ſed motus eius calidos: Actus enim & effectus eius per diſtantiam locorum deprehenduntur: Ignis naturæ vnus & idem cum ipſo eſt: ſicuti enim ſol inter Sphæras planetarum

tarum

tarum centrum est, & ex hoc centro cœli deorſum calorem motu ſuo ſpargit, ſic in centro terræ Sol terræ eſt, qui motu ſuo perpetuo calorem vel radios ſurſum ad terræ ſuperficiem pellit. Is calor intrinſecus, multo efficacior eſt hoc igne Elementali, ſed temperatur terrena aqua, quæ de die in diem poros terræ penetrat illamque refrigerat: ſic Solem cœleſtem, & eius calorem temperat aer, qui de die in diem circumuolat orbem: Et niſi hoc eſſet, calore tali res omnes conſumerentur, nec quicquam naſceretur, ſicuti autem ignis ille inuiſibilis, ſeu calor centralis omnia conſumeret, ſi non intercederet aqua, ſic ſolis calor omnia deſtrueret ſine intermediante aere, ſeu quomodo hæc Elementa inter ſe agant, breuibus dicam. In centro terræ eſt Sol centralis, qui motu ſuo, vel ſui firmamenti dat calorem magnum, qui extendit ſe vſque ad terræ ſuperficiem. Ille calor cauſatur aerem, hunc in modum: Aeris matrix aqua eſt, quæ parit filios ſuæ naturæ, ſed diſſimiles, & multo ſubtiliores: Nam vbi Aquæ introitus eſt denegatus, aer intrat, quando poſtea ille calor centralis, qui perpetuus eſt, agit, facit deſtillare aquam & calefacere, & ſic illa aqua vi caloris vertitur in aerem, atque hoc pacto, erumpit ad ſuperficiem terræ, quia ſe includi non patitur: Vbi poſtea refrixit, reſoluitur in aquam in oppoſitis locis: Interim etiam fit, vt non ſolum aer, verum etiam Aqua exeat, ſicuti apparet, dum

nigræ nubes violentia in aerem attolluntur: cuius rei tibi sit hoc exemplum domesticum: facias in olla feruere aquam, videbis igne lento, lentos vapores & ventos, igne vehementiori apparebũt nebulæ crassiores: Eodem plane mod calor operatur centralis, subtilẽ aquã in aere eleuat, q̃ spissum est ex sale vel pinguedine distribuit terræ, vnde variæ nascuntur: Residuum saxa & petræ fiunt. Posset aliq̃s obiicere, si ita se res haberet, tũc continuo id fieri deberet, cum tamen sæpe nullus sentiatur vẽtus. Respondeo; si nõ violenter in vas distillatoriũ infunditur aqua, nõ fit vẽtus, nã parũ aquæ, paruum excitat ventum: vides non semper fieri tonitrua, etiãsi pluuia sit & ventus, sed tantũ quando vi aeris aqua turbida fertur ad sphærã ignis, nã ignis nõ patitur aquã: Habes ante oculos exemplum. Dum in calidam fornacẽ effundis aquam frigidã, vnde tonitrua excitantur; sed quare non vniformiter, aqua intret in illa loca, & cauitates, ratio est, quod multa sunt eiusmodi vasa & loca, pellit interdum vna concauitas ventos, aquam, â se ad aliquot dies & mẽses, donec iterum fiat aquæ repercussio, vt videmus in mari, cuius fluctus aliquando multa millaria agitantur, antequam repercussionẽ, vt regrediantur, offendant. Sed ad rem nostram. Dico ignem vel calorẽ esse causam motus aeris, & vitam omnium rerum, & terra est horũ omniũ nutrix, vel receptaculũ, sed si non esset aqua, quæ refrigerat terrã & aerẽ no-
strum,

ſtrum, tunc terra exiccaretur, propter has duas rationes nimirum ob motus centralis & ſolis cœleſtis calorem: nihilominus contingit hoc in aliquibus locis, quando pori terræ obſtruuntur, vt humidum penetrare non poſſit, tunc per correſpondentiam ſolis cœleſtis & centralis, quia vim habent interſe magneticam, accenditur terra à ſole, ſicque etiam aliquando cades grauis orbita mundi. Fac igitur, vt operatio talis in terra noſtra ſit; vt calor centralis aquam poſſit mutare in aerem, vt in planitiem mundi egrediatur, & reſiduũ vt dixi, per poros terræ ſpargat, & nunc in oppoſito aer vertetur in aquam multo ſubtiliorem quam fuit prima, & hoc ſic fiet, ſi ſeni noſtro aurum, & argẽtum deglutire dabis, vt ipſe conſumat illa, & tandem ille etiam moriturus comburatur, & cineres eius ſpargantur in aquam, coquito ea donec ſatis eſt, & habes medicinam curandi Lepram. Hoc ſaltem animaduerte, ne frigidum pro calido, vel calidum pro frigido accipias, Naturas Naturis miſce, ſi aliquid eſt, quod contrarium naturæ (ſiquidem vna tibi eſt neceſſaria) ſepara illud, vt Natura Naturæ ſimilis ſit, hoc fac igne non manu, & ſcito, ſi non ſequeris Naturam, vana eſſe omnia, & hic tibi dixi per ſanctum Deum quod pater filio debet. Qui habet aures audiat, & qui habet ſenſus animum aduertat.

TRACTATVS XII.

De lapide & eius virtute.

IN præcedentibus ſufficienter dictum fuit de productione rerum naturalium, de Elementis, & de materia prima, & materia ſecunda, de corporibus, & ſeminibus, de vſu & virtute eorum: Conſcripſi etiam praxin conficiendi lapidem Philoſophorum: de eius vero virtute tantum, quantum mihi natura conceſſit, & experientia patefecit, nunc reuelabo. Sed vt prius adhuc ſummatim & breuibus verbis comprehendam omnium horum tractatuum Argumentum, vt Deum timens Lector, mentem meam aſſequatur, & ſenſum meum, ita ſe res habet.

De veritate artis, ſi quis dubitat, legat copioſa Philoſophorum antiquiſſimorum ratione & experiētia verificata ſcripta, quibus vt fide dignis, in ſua arte, fides non deroganda eſt: Qui vero illis fidem non adhibet, tunc contra principia negantem non eſſe diſputandum nouimus: Surdi enim & muti loqui non poſſunt. Dixi artem eſſe veram, quam enim prærogatiuam in hoc mundo res omnes haberent præ metallis? cur hæc ſola per denegationem ſeminis immerito â ſummi creatoris vniuerſali multiplicationis benedictione excludemus, quam ſacræ literæ affirmant, omnibus rebus creatis ſtatim â condito mundo indi-

inditam & impertitam fuiſſe. Si vero ſemen habent, quis tam fatuus eſt, qui non credat in ſuo ſemine illa poſſe multiplicari ? In natura ſua ars Chymiæ vera eſt, vera etiam natura, ſed raro verus Artifex: vna natura, ars vna, ſed multi artifices. Quod autem natura creat res ex Elementis, generat eas per velle Dei ex materia prima, quam ſolus Deus ſcit: Natura creat res illaſque multiplicat ex ſecunda materia, quam Philoſophi ſciunt. Nil fit in mundo ſine velle Dei & naturæ. Elementum enim quodlibet in ſua Sphæra eſt, ſed vnum abſque altero eſſe non poteſt, vnum ex alio viuit, & tamen coniuncta non conueniunt: ſed aqua eſt omnium Elementorum dignior, quia mater eſt omnium rerum. Hanc ſupernatat ſpiritus ignis, cauſante igne aqua fit materia prima, certatione videlicet ignis cum aqua, & ſic generantur venti vel vapores apti, vt congelentur cum terra per aerem crudum, qui ab initio ſeparatus fuit ab illo, & hoc fit ſine ceſſatione motu perpetuo, quia ignis ſeu calor nō excitatur aliter niſi motu, quod facile videre eſt apud fabrum ferrarium, ferrum lima comminentem, quod eatenus mora vehementiori incaleſcit, ac ſi igne incanduiſſet: Motus ergo cauſat calorem, calor mouet aquam, aquæ motus cauſat aerem omnium viuentium vitam. Creſcunt igitur res hunc in modum, vt ſupra dixi, ex aqua videlicet, nam ex illius vapore ſubtiliori, res ſubtiles, leues proueniunt:

veniunt. Et oleo vero eiuſdem graues & maioris pretii: Ex ſale autem res prioribus longe pulchriores. Quia autem natura interdum impeditur, ne res duras producere poſſit, ſiquidem vapor, pinguedo, ſal maculantur, & miſcent ſe terræ locis, propterea docuit nos experientia purum ab impuro ſeparare: Ideo ſi velis vt natura melioretur in actu, ſolue corpus quoduis, & illud quod naturæ acceſſit, Heterrogeneum, ſepara, purga, coniunge pura puris, cocta coctis, cruda crudis, ſecundum naturæ pondus non materiæ: Nam ſcito quod ſal nitri centrale non accipit plus de terra, niſi quantum opus habet, ſiue ſit pura ſiue impura. Aquæ vero pinguedo aliter ſe habet, nam nunquam habetur pura, ars purgat illam, per duplicem calorem, & denuo coniungit illum.

EPILOGVS SEV CONCLVſio horum duodecim Tractatuum.

COnſcripſi amice lector, præcedentes duodecim Tractatus in gratiam filiorum artis, vt antequam manum adhiberent operi, Naturæ operationem haberent cognitam, quomodo videlicet illa operando res producat, ne ſine clauibus portam ingrederentur, & cribro aquam haurirẽt. Fruſtra enim laborat ille, qui ſine cognitione naturæ manus ad labores porrigit, & in hac ſancta

&

& verissima scientia in nocturnis versatur tenebris, cui Sol non lucet, in densa vmbra est, cui de nocte non apparet luna. Habet natura lumen proprium, quod nostris oculis non est peruium; vmbra Naturæ nostris oculis corpus est, sed si quem lumen naturæ irradiat, illi confestim nebula de oculis tollitur, & sine impedimento potest conspicere punctum Magnetis nostri correspondentis vtriq; centro radiorum, solis videlicet & terræ: Eo vsque enim Naturæ lumen penetrat, & interna patefacit: cuius rei tale tibi sit exemplum. Induatur veste vniformi adolescens duodecim annorum, & puella eiusdem ætatis, si iuxta se locentur, nemo cognoscet, quis masculus, quæ fœmella sit. Oculi enim nostri penetrare non possunt, ideo decipit nos noster visus & falsa pro veris accipit: Sed cum vestibus sublatis denudantur, vt ita appareant, quales Natura eos formauit, facile vterque in suo dignoscitur sexu: Simili plane modo noster intellectus facit vmbrę Naturę vmbram: Nam corpus nudum in homine est seminis Naturæ vmbra: Sicuti igitur vestimentis tegitur corpus humanū, sic etiam tegitur corpore natura humana, quam sibi Deus reseruauit tegendam & detegendam. Possem hic prolixe & philosophice disserere de hominis dignitate, creatione eius & generatione, sed cum eiusmodi non sint huius loci, silentio prætereunda sunt: De vita eius solummodo paucis agam. Creatus homo de

terra,

terra, ex aere viuit; Eſt enim in aere ocultus vitæ, cibus, quem nos rorem de nocte, de die aquam vocamus rarefactam, cuius ſpiritus inuiſibilis, congelatus melior eſt, quam terra vniuerſa. O Sancta & admirabilis natura, quæ filios doctrinæ errare non permittis, ſicuti in vita humana indies demonſtras. Porro in hiſce duodecim Tractatibus tot rationes naturales in medium attuli, vt eo facilius cupiens, & Deum timens Lector, intelligere poſſit ea omnia, quæ oculis meis Deo benedicente vidi, manibus feci propriis ſine vlla ſophiſticationis fraude: ſine lumine enim & cognitione Naturæ impoſſibile eſt, hanc aſſequi artem, niſi ſingulari reuelatione diuina alicui contingat, vel per ſecretam amici demonſtrationem. Res eſt vilis & præcioſiſſima, quam aliquoties deſcriptam nunc denuo repeto ℞ aeris partes X. Auri viui vel lunæ, viuæ partem I. Hæc omnia impone vaſi tuo, coque aerem hunc imprimis vt ſit aqua, & poſtea non aqua: Si hoc ignoras, & aerem coquere neſcis, ſine omni dubio errabis, ſiquidem hæc eſt veterum Philoſophorum materia: id enim accipere debes, quod eſt, ſed non videtur, donec artifici placeat: Eſt aqua roris noſtri, ex qua extrahitur ſal petræ Philoſophorum, quo omnes res creſcunt & nutriuntur: Matrix eius eſt centrum Solis vel lunæ tam cœleſtis quam terreſtris: Et vt apertius dicam, Magnes eſt noſter, quem in præcedentibus Chalyben eſſe dixi: Aer gene-

generat Magnetem; Magnes vero generat vel facit apparere aerem nostrũ: Sancte tibi veritatem hic manifestaui, roga Deum, vt cœpta tua secundet. Et sic hoc loco habebis verissimam explicationem Hermetis asseuerantis, patrem eius esse solem, matrem vero Lunam. Et quod ventus portauerit illum in ventre suo: nimirum sal Alkali, quod Philosophi sal Armuniacum & vegetabile nominarunt occultatum in ventre Magnesiæ. Operatio eius talis est, vt soluas congelatum aerem, in quo solues auri decimam partem, hoc sigilla & igne nostro labora, donec aer vertatur in pulueres, & apparebunt, habito mundi sale, colores varii. Descripsissem integrum processum in hisce tractatibus sed quia ille vna cum multiplicatione, in Lullii & aliorum verorum Philosophorum libris sufficienter continetur, propterea satis mihi fuit, tantum de Materia prima & secunda tractare, quod candide factum est, nec arbitreris vllum mortalium me luculentibus illud præstitisse, siquidem id non è mutis libris, sed ex mearum manuum labore & propria experientia feci. Si igitur vel non intelligis, vel non credis veritati, noli meum librum, sed teipsum accusare, & crede Deum tibi hoc secretum nolle reuelare. Hunc igitur precibus fatiga, & multoties reiteratis lectionibus hunc libellum euolue, præsertim horum tractatuũ Epilogum: considerando semper naturæ possibilitatem, & Elementorum a-

ctiones, & quodnam ſit in illis præcipuum & præſertim in rarefactione æquæ vel aëris: Ita enim creati ſunt cœli, totuſque mundus, hoc tibi, ſicut pater filium, ſignificare volui; ne mireris quod tot tractatus ſcripſerim, non mea cauſa factum eſt, cum libris nõ egeam, ſed vt multos, qui in vanis rebus laborãt, monerem, ne fruſtra ſumptus exponerent: potuiſſent quidẽ omnia pauciſſimis comprehendi lineis, imo verbis: Sed per rationes & exempla volui te ad Naturæ cognitionẽ deducere, vt antea omnia ſcires, quid quęrere deberes, an primam vel ſecundam materiã. Haberes etiam patefactam naturam, eiuſq; lumen & vmbram: Noli moueri, quod aliquãdo contradictoria in meis tractatibus, more Philoſophorum vſitato, tibi occurrãt: opus habes illis, ſi intelligis: Non reperitur roſa ſine ſpinis. Perpende diligenter, ꝙ ſupra dixi, quomodo videlicet quatuor elementa ſtillent in cẽtrum terræ humidum radicale, & quomodo Sol terrenus centralis motu ſuo producat, & ſublimet illud ad terræ ſuperficiem: Dixi etiam ſolem cœleſtem habere correſpondẽtiam cum Sole centrali: Nam Sol cœleſtis & Luna peculiarem habent vim & virtutem ſtillandi per radios ſuos in terrã, calor enim calori, ſal ſali facile iungitur: Et ſicuti Sol centralis habet ſuum mare, & aquam crudam perceptibilem, ſic Sol cœleſtis habet etiam ſuum mare, & aquam ſubtilem & imperceptibilem: In ſuperficie terræ, radii

radiis

radiis iunguntur, & producunt flores, & omnia: Propterea quando pluuia fit, accipit ex aere illam vim vitæ, & coniungit illam cum ſale nitro terræ, (quia ſal nitri terræ eſt inſtar calcinati tartari, ſiccitate aerem ad ſe trahens, qui aer in eo reſoluitur in aquam: Talem vim attrahendi habet ille ſal nitri terræ, qui etiam aer fuit, & eſt coniunctus pinguedini terræ) & quo radii ſolares copioſius tunc feriunt, eo maior ſalis nitri quantitas fit, & per conſequens maior frumenti copia creſcit, & hoc de die in diem fit.

Tantum de correſpondentia rerum inter ſe & efficacia Solis & Lunæ, & Stellarum innuere volui ignorantibus, nam ſcientes non indigent hac inſtructione. Verſatur ſubiectum noſtrum toti mundo ob oculos, & non cognoſcitur. O cœlum noſtrum: O aqua noſtra. O Mercurius noſter: O ſal nitri noſtrum in mari mundi verſans: O vegetabile noſtrum: O Sulphur noſtrum fixum & volatile: O caput mortuum, ſeu fæces maris noſtri: Aqua manus nõ madefaciens, ſine qua nemo mortalium viuere poteſt, & ſine qua nil naſcitur: & generatur in toto orbe. Et hæc ſunt Auiculæ Hermetis Epitheta, quæ nunquam quieſcit, viliſſima eſt, nemo ea carere poteſt: Et ſic habes rem omni mundo precioſiorem, detectam, quam plane dico nil aliud eſſe quam aquam noſtram ponticam, quæ in Sole & Luna

congelatur, & extrahitur è Sole & luna calybe nostro, artificio philosophico miris modis, per prudentem artis filium. Consilium meum non erat, proter rationes in præfatione commemoratas hunc librum publicare, attamen vicit me de liberalibus & philosophicis ingeniis promerendi cupiditas, vt iis qui me norunt, animum ostenderem bonũ, simul illis, qui artem callẽt, manifestarem, me illis parem esse, & socium, eorumque notitiam appetere. Non dubito, multos bonæ conscientiæ & voluntatis homines, illud donum Dei clanculum possidere; Hi meo admoniti exemplo & meis periculis cautiores & prouidentiores facti, Harpocratis sibi commendatum habeãt silentium, quotiescunque enim me magnatibus detegere volui, semper aut in damnum aut periculum mihi cessit. Hoc scripto me adeptis filiis Hermetis patefacio, & ignorantes errantes instruo, ac in viam veram reduco.

Credant scientiæ hæredes, se nunquam habituros meliorem viam, cui insistant, quam quæ ipsis hic demonstrata est, omnia enim aperte dixi. Extractionem saltem nostri salis Armoniaci vel Mercurii philosophici, ex aqua nostra pontica, eiusque tantum vsum non ita aperte reuelaui, quia à magistro naturæ non habui vlteriorem loquendi licentiam: Et hoc solus Deus reuelare debet, qui nouit hominum corda & animos: quẽ si diligenter oraueris, per reiteratam huius libri

lectio-

lectionem, poterit tibi intellectum tuum aperire. Vas vt supra dictum vnicum est, à principio vsque ad finem, vel ad summum duo sufficiunt vasa: ignis etiam continuus in vtroque opere, quo nomine legant errantes tractatum X. & XI. Si in tertia materia operatus fueris, nil efficies: Hanc tractant hi, qui extra hoc vnicum sal nostrum, quod Mercurius est, laborant in herbis, animalibus, lapidibus, & mineris, excepto Sole & Luna nostra, quæ obducta est sphæra Saturni. Et qui optatum desiderat finem, sciat conuersionem Elementorum, & leuia facere ponderosa, & spiritus facere non spiritus, tunc non laborabit in re extranea; ignis est Regimen: Quicquid fit, igne fit, vt sufficienter in præcedentibus; & hic conclusionis loco satis dictum est.

Vale lector beneuole, & hisce per experientiam meam, verificatis laboribus diu ad Nominis Diuini gloriam, animæ tuæ salutem, proximique commodum perfruere.

EIVSDEM AVTHORIS AD FIlios veritatis; Aenigma Philosophicum.

IAm vobis filii scientiæ, è scaturigine vniuersalis fontis detexi omnia, vt nil sit amplius residuum. Nam in præcedentibus meis tractatibus, naturam per exempla sufficienter explicui: Theori-

cam & praxin, quantum fas fuit manifestaui. Sed ne quis de Laconismo conqueri possit, quod aliquid omiserim, totam artem ænigmatice adhuc vobis describam, vt videatis, quousque Dei ductu pervenerim. Infiniti sunt libri, de hac arte tractantes, vix in vllo reperietis veritatem eatenus vobis patefactam, quod hanc ob causam præstare volui, quia cum multis, Philosophorum scripta se bene intelligere putantibus, sermonem contuli, sed deprehendi illos eadem scripta longe subtilius explicare, quam Natura, quæ simplex est, requirebat: Imo omnia mea dicta veridica, ipsis semper alta sapientibus videbantur nimium vilia, & incredibilia: Aliquoties accidit, vt quibusdam de verbo ad verbum artem insinuarem, sed nequaquam assequi potuerunt, non credentes Aquam in Mari nostro esse, & tamen Philosophi videri volebant: Cum ergo verba mea oretenus dicta non potuerunt intelligere, non timeo (uti alii Philosophi timuerunt) vt quis tam facile concipere possit, Donum est Dei dico. Verum quidem est, si in studio Chymico requireretur subtilis ingenii perspicacitas, & res eiusmodi esset, vt ab oculis vulgi posset conspici, satis apta vidi illorum ingenia ad indaganda talia: Sed vobis dico, vt sitis simplices, & nō nimium prudentes, donec Arcanum inueneritis, quo habito necessario aderit prudentia, tunc vobis non deerit libros infinitos

tos ſcribendi facultas, quod longe facilius erit illi, qui in centro eſt, & rem videt, quam huic, qui in circumferentia ambulat, & nil præter auditum habet: omnium rerum Materiam ſecundam lucidiſſime deſcriptam habetis, ſed hanc vobis commendo cautelam, quod ſi ad arcanum hoc peruenire volueritis, ſcitote, quod in primis Deus orandus, poſtea proximus amandus ſit: Denique nolite vobis res adeo ſubtiles imaginari, de quibus Natura nil ſcit, ſed manete, manete, inquam, in via Naturæ ſimplici, quia in ſimplicitate rem citius palpare, quam eandem in ſubtilitate videre poteritis: Nolite in lectione meorum ſcriptorum ſemper inhærere ſyllabis, ſed legendo vtique conſiderate Naturam, & eiuſdem poſſibilitatem. Antequam vero ad opus vos accingatis, imaginamini diligenter quid quæritis, & quis ſit intentionis veſtræ ſcopus ac finis: Nam multo melius eſt cerebro & imaginatione prius diſcedere, quam re, quam manu & ſumptibus. Et hoc vobis dico, quod opus eſt rem quærere aliquam, quæ occulta eſt, ex qua fit (miro modo.) talis humiditas quæ aurum ſine violentia ſeu ſtrepitu ſoluit: Imo ita ſuauiter & naturaliter, ſicuti glacies aquæ calidæ beneficio liqueſcit: Si hoc inueniſtis, habetis rem, ex qua aurum à Natura productum eſt: Et quamuis omnia Metalla & res omnes

ex illa ortum habeant, nil tamen ita amicatur ei, ſicut aurum, nam aliis rebus adhæret impuritas, auro autem nulla, propterea inſtar matris eſt ipſi. Et ſic finaliter concludo, ſi hiſce meis ſcriptis & admonitionibus cauti eſſe non vultis, habetote me, bene de vobis mereri cupientem, excuſatum, feci fideliter quantum licuit, ſicuti bonæ conſcientiæ virum decet: Si quæritis quis ſim, coſmopolita ſum: Si me noſtis, & boni ac honeſti viri eſſe deſideratis, tacebitis: Si me non noſtis, nolite de me inquirere, nulli mortalium enim, quandiu vixero, plus à me reuelabitur, quam hoc publico ſcripto factum eſt. Credite mihi, ſi non eſſem eiuſmodi ſtatus ac conditionis homo, ſicut ſum, nil mihi ſolitaria vita foret iucundius, vel cum Diogene ſub dolio deliteſcere. Video enim omnia quæ ſunt, vanitatem eſſe, fraudem & auaritiã inualuiſſe, vbi omnia venalia ſunt, & iniquitatem virtutem ſuperaſſe. Futuræ vitæ meliora præ oculis video, hiſce gaudeo: Iam non miror vt antea feci, cur Philoſophi habita tali medicina non curarunt abbreuiare dies ſuos, quia omni Philoſopho ita eſt præ oculis vita ſequens, ſicuti in ſpeculo apparet tibi tua propria facies: quod ſi tibi Deus dabit optatum finem, poſtea credes mihi, nec te mundo reuelabis.

SEQVI-

SEQVITVR PARABOLA SEV Aenigma Philoſophorum, coronidis & ſuperadditamenti loco adiunctum.

EVenit aliquando cum per tot annos vitę meę nauigarem á polo Arctico ad polum Antarcticum, vt ſingulari Dei nutu eiicerer ad littus magni cuiuſdam maris: Et licet maris illius mundi aditus & proprietates optime cognitas & perſpectas haberem, nilominus inſcius fui, an etiam in illis oris generaretur piſciculus, ille Echeneis, quem tot magnæ & paruæ conditionis homines hactenus tam ſollicite quæſierunt: Dum autem in littore Meloſynas hinc inde natantes cum Nymphis conſpicio, feſſus etiam à præcedentibus laboribus, & cogitationibus variis grauatus, ab aquarum murmure ſomno corripior: Et dum ſuauiter obdormiſco, occurrit mihi in ſomnis viſio mirabilis. Video è mari noſtro venerandæ canitiei ſenem NEPTVNVM cũ tridente egredientem, qui me poſt amicam ſalutationem in Inſulam deducit amęniſſimam. Hæc Inſula pulcherrima verſus auſtrum ſita erat, ac rebus omnibus, ad hominis neceſſitatem, & ad eiuſdem delitias ſpectantes, refertiſſima.

Virgilii campus Elyſius vix cum illa potuiſſet comparari. Totum Inſulæ littus, vndique virentibus myrtis, cupreſſis, ac Roremarino cinctum erat. Prata virentia varietatis floribus tecta, iu-

cundiſſime aſpectu, ſuauiſſime redolebant. Colles vineis, oleis, & cedris, miro modo decorati erant. Nemora Arantiorum & Limoneorum arboribus referta: Viæ publicæ laurorum ac Granatorum arboribus ſingulari artificio intertextis, vtrinque conſitæ, gratiſſimam peregrinantibus præbebant vmbram. Vt paucis dicam, quicquid in toto mundo eſt, ibidem videbatur: Inter ambulandum monſtrabantur mihi à dicto Neptuno ſub aliqua rupe, latentes duæ illius Inſulæ mineræ Auri & Chalybis. Non longe illinc deducor ad pratum in quo peculiaris hortus variis & ſpectatu digniſſimis arboribus plantatus erat; Inter complures Arbores autem, oſtendit mihi ſeptem arbores nominibus inſignitas, ac inter has duas præcipuas, aliis eminentiores obſeruavi, quarum vna ferebat fructum inſtar ſolis lucidiſſimi & fulgentiſſimi, & folia eius erant inſtar Auri; Altera vero producebat albiſſimos Liliis candidiores fructus, & folia eius erant ſicuti Argentum vivum: Vocabantur autem hæ arbores à Neptuno vna ſolaris arbor, & altera Lunaris. Et quamuis in hac Inſula omnia ad nutum eſſent, vnicum tamen ipſi deerat. Aqua non habebatur, niſi magna cum difficultate, erant quidem multi, qui partim tentabant illuc Aquam fontis per canales deducere, partim etiam ex variis rebus eliciebant, ſed fruſtraneus erat atttentatus labor, quia illic locorum nullo

po-

poterat haberi medio : & ſi habebatur , inutilis tamen fuit & venenoſa : niſi è radiis Solis vel ☽. quod pauci præſtare potuerunt , & qui in hoc perficiendo fortunam habuit propitiam , nunquam vltra decem partes potuit attrahere. Erat enim eiuſmodi Aqua mirabilis , & crede mihi , quod oculis meis viderim , & palparim Aquæ illius niueum candorem , & dum illam aquam contemplarer , valde miratus ſum : Interim fatigatus illa conſideratione , euanuit coram oculis meis Neptunus , & apparet mihi vir magnus , cuius fronti nomen Saturni erat inſculptum : Hic accepto vaſe hauriebat Aquæ partes decem , & ſtatim de fructu Arboris Solaris accepit & impoſuit , & vidi fructum Arboris conſumi & reſolui inſtar glaciei in Aqua calida : quæſiui ex illo ? Domine , video rem mirabilem Aquam eſſe fere ex nihilo , video fructus Arboris in illa , adeo ſuaui calore conſumi , quid iſta ? At ille mihi gratioſe reſpondit : Fili mi , verum eſt quod res hæc eſt mirabilis , ſed ne mireris , ita enim oportet eſſe : Nam hæc aqua eſt aqua vitæ , habens potentiam fructus arboris huius ita meliorare , vt poſtea non plantatione ſeu inſitione , ſed ſolo ſuo odore faciat ſibi cæteras ſex Arbores vniformes. Inſuper hæc aqua eſt huic fructui inſtar fœminæ , in re nulla poſſunt arboris huius fructus putrefieri niſi in hac aqua : Et licet fructus per ſe ſit mirabilis

bilis, & res precioſa, attamen ſi in hac aqua putreſcit, gignit ex hac putrefactione Salamandram in igne perſeuerantem, cuius ſanguis omni theſauro precioſior eſt, habens facultatem ſex arbores, quas hic vides, fertiles reddere, illarumque fructus melle dulciores proferre. At ego petii, Domine, quomodo fit iſtud? Dixi tibi, inquit, arboris ſolaris fructus eſſe viuos, dulces, at vbi nunc vnus ſaltem ex illo ſaturatur, quando in hac aqua coquitur, poſſunt poſtea mille, ex eo ſaturari. Quæſiui porro, Domine: coquiturne igne forti, & quandiu? At ille? aqua iſta habet intrinſecum ignem, & ſi iuuatur calore cōtinuo, comburit tres partes corporis ſui cum hoc corpore fructus, & non remanebit, niſi pars minutiſſima, quæ vix imaginari poteſt, ſed in ſumma virtute, coquitur ſagaci ingenio Magiſtri ſeptem menſibus primo, poſtea decem: ſed interea apparent res variæ, & ſemper in die quinquageſimo plus vel minus. Adhuc interrogaui: Domine? nonne poteſt etiam, in aliis aquis coqui hic fructus, vel additurne illi aliquid? Reſpondit: non eſt niſi hæc vna aqua, quæ vtilis eſt in hac regione vel in Inſula: Nulla etiam alia aqua poteſt penetrare poros huius pomi niſi hæc, & ſcito arborem ſolarem etiam ex hac aqua ortam, quæ ex radiis ſolis vel Lunæ vi magnetis extracta eſt. Propterea inter ſe magnam habent concordātiam: Sed ſi aliquid peregrini ipſi adderetur, nō poſſet id præſtare,

quod

quod facit per se: Relinquenda igitur per se, nihilque ei addatur, nisi hoc pomum: Post decoctionem enim est fructus immortalis, vitam habens & sanguinem, quia sanguis omnes arbores steriles facit portare fructus eiusdem naturæ cum pomo. Rogaui vlterius: Domine? hauriturne Aqua hæc alio modo, vel habeturne vbique? & ille, in omni loco est, & nemo sine ea viuere potest, hauritur miris modis, sed ista est optima, quæ extrahitur vi chalybis nostri, qui inuenitur in ventre Arietis. Dixi? ad quid vtilis? Respondit, ante debitam coctionem est summum venenũ, sed post coctionem conuenientem summa est medicina, & dat viginti nouem grana sanguinis, quodlibet autem granum, octingentos sexaginta quatuor suppeditabit tibi fructus arboris solaris. Quæsiui? nonne vlterius meliorari potest, teste scriptura philosophica, ait, ad decem, postea ad centum, deinde ad mille, & decem millia, &c. potest exaltari. Instabam, Domine mi, noveruntne multi istam aquam, & habet ne nomen proprium? Ille clamabat palam dicens, pauci nouerunt, sed omnes viderunt, & vident & amant: Habet nomina sed multa & varia? At nomen proprium eius est Aqua maris nostri, Aqua vitæ, non madefaciens manus. Petii adhuc: vtunturne ea alii ad res alias? Vtitur ea, ait, omnis creatura, sed inuisibiliter. Nasciturne in ea aliquid, interrogaui: At ille? ex ea fiunt res omnes in mundo, & in ea vi-

uiunt; sed in ea proprie nihil est, sed est res quæ se miscet omni rei. Quæsiui?estne sine hoc arboris fructu vtilis?ad hoc dixit?in hoc opere nequaquã; siquidẽ nisi in sole hoc arboris solaris fructu melioratur. Incepi adhuc rogare, Domine? quæso nomina mihi illã tam manifesto nomine, vt nullum possim amplius habere dubium: At ille sublata voce ita clamauit, vt me è somno excitaret, ideo non amplius poteram quærere, nec ille vlterius mihi respondere voluit, nec ego tibi plura dicere possum, contentus esto hisce, & crede quod non est possibile, ludicius loqui: Nam si hæc non percipis, nunquam aliorum Philosophorũ libros assequeris. Post Saturni insperatum ac subitaneũ discessum, nouus me sopor inuasit, & denuo mihi forma visibili apparet Neptunus: Præsentem in hortis Hesperidum, congratulatur felicitatem monstrando mihi speculum, in quo totam naturam detectam vidi: Post varios vltro citroq; commutatos sermones, gratias ipsi pro exhibitis beneficiis ago, quod suo videlicet ductu, non solum hunc amœnissimum Hortum ingressus fuerim, verum etiam in optatissimum Saturni colloquiũ venerim: Sed quia propter improuisum Saturni discessum difficultates aliquæ quærendæ & inuestigandæ adhuc restarent, rogaui enixe, vt hac exoptata occasione mihi scrupulum eximeret. His autem verbis illum cõpello, Domine, legi libros Philosophorum affirmantium generationem omnem

mnem fieri per Marem & fœminam, & tamen ſo-
lum fructum arboris ſolaris vidi in ſomniis, Sa-
turnum Mercurio noſtro imponere, credo etiam
tibi vt Domino Maris huius, quod iſta bene ſcias,
reſponde quæſtioni meæ quæſo? At ille, verũ eſt,
fili, omnis generatio fit in mare & fœmina, ſed ꝓ-
pter diſtinctionem trium Naturæ regnorum; alio
modo naſcitur animal quadrupes, alio modo ver-
mis. Licet.n. vermes habeant oculos, viſum, audi-
tum, & reliquos ſenſus, tamen per putrefactionẽ
producũtur, & eorũ locus vel terra, in qua putre-
fiunt, fœmina eſt: Ita in corpore philoſophico ma-
ter eſt huius rei, repetita toties illa aqua tua, & q̃c-
quid ex ea naſcitur, more vermium, per putrefa-
ctionẽ naſcitur: Ideo Philoſophi phœnicem & Sa-
lamandram vocarunt: Si enim è duorũ corporum
cõceptione fieret, eſſet res morti obnoxia, at quia
ſe tantũ reuificat, deſtructo corpore priori, emicat
aliud incorruptibile: Siquidem mors rerũ nihil a-
liud eſt, quam ſeparatio vnius ab altero: Et in hac
phœnice ita fit, quod ſe vita à corpore corruptibi-
li per ſe ſeparat: Inſuper quæſiui? Domine mi,
ſuntne diuerſæ res rerum vel con[illegible]tio in hoc
opere? At ille, vnica res eſt, cui non miſcetur
aliquid aliud præterquam aqua philoſophica,
tibi in ſomno aliquoties manifeſtata, quæ in
decuplo eſſe debet ad vnam corporis partem:
Et firmiter ac indubitate credas, fili, quæ per
ſomnia in hac Inſula pro more regionis, tibi à

me

me & à Saturno fuerunt patefacta, nullo modo eſſe ſomnia, ſed puriſſimam veritatem, quam experientia vnica rerum Magiſtra tibi Dei aſſiſtentia detegere poterit. Vlterius quærentem ſine reſponſo poſt valedictionem diſcedens, me à ſomno excitatum, in deſideratam Eutopiæ regionem ſiſtit. Et ita tibi etiam amice Lector, ſatis hactenus à me dictum ſufficiat. Vale.

FINIS.

